

EGY NEHÉZ IGESZAKASZ 2.

1Timóteus 2,8-15.

A Szentírásnak vannak nehezebben értelmezhető részei. Az 1Timóteus 2,8-15 is egy ilyen nehéz szakasz, amely sok vitát váltott ki az írásmagyarázói között. A múlt alkalommal tk. arról szóltam, hogy ez a rész három összefüggő utasítást tartalmaz az istentisztelettel kapcsolatban: a férfiak imádságairól (8), a nőkről és ékességeikről (9-10), és a nők férfiakhoz való viszonyáról (11-15). A múlt vasárnap a férfiak imádságairól és a nőkről és ékességeikről szóltam, most pedig folytassuk a harmadik, legnehezebb résszel: a nők férfiakhoz való viszonyáról (11-15)!

1. Vitás páli tanítás

„Az asszony csendben tanuljon, teljes alázatossággal. A tanítást azonban az asszonynak nem engedem meg, sem azt, hogy a férfin uralkodjék, hanem legyen csendben.” – olvassuk Pál sokat vitatott tanítását.

Sok közösségben erre az ígére építve vetik el a női lelkészek és presbiterek szolgálatát. Mások megpróbálják Pál szavainak szigorúságát valamiképpen tompítani. Például azzal, hogy szerintük ez csupán Pál személyes véleménye, és nem Isten parancsa. Kinek van igaza? Hogyan értsük Pál nőkre vonatkozó szavait, és alkalmazhatjuk-e erre is a „**kulturális transzponálás-elvét**”? Vagyis mi az adott bibliai szakaszban Isten lényegi kinyilatkoztatása, amely minden korban változatlan, és mi annak az adott korban megszólaló kulturális kifejeződése, amely koronként és kultúránkként változik?

Én ezeket a verseket úgy értelmezem, hogy Pál szavaiban a **teremtési rendből fakadó nemi szerepek komolyan vétele** az, amely e versek lényegi kinyilatkoztatása, és ez az, ami örökérvényű, a **hallgatás és a tanítás tiltása** pedig Pál korához kötött, és válasz a Efezusban uralkodó nézetekre, amelyek a keresztény nőket is komolyan befolyásolták.

2. Az efezusi Diana kultusza

Mi is volt ez a kultusz? Az Apostolok Cselekedetei 19. részében olvasunk arról, hogy miként is találkoztak Pál apostol és társai az efezusi Artemisz, vagy ahogyan a rómaiak nevezték, Diana kultuszával. Diana, Zeusz és Létó gyermeke, Apollón ikertestvére a görög mitológiában. Ő volt a Hold, a szülés és a vadászat szűz istennője. A lányok hozzá imádkoztak szüzességük védelméért, az asszonyok pedig megtermékenyülésért, a várandósság idején és a szülés előtt megtartatásért, az édesanyák a gyermeknevelés áldásaiért, és minden nő akkor, ha menstruációs problémáik voltak.ⁱ

Egy ősi görög legenda szerint az efezusi Diana templomot, amely az ókori világ hét csodája közé tartozott, az amazonok építették, annak a társadalomnak a képviselői, ahol a nők „viselték a nadrágot”, ők voltak a harcosok, a vezetők, a társadalmi élet irányítói, és ahol a férfiak feladata csak a ház körüli munkák elvégzésére korlátozódott. Ez a fajta nemi szereposztás megjelent Diana kultuszában is, ahol a kultuszban a nők töltötték be a vezető papi pozíciókat, és férfiak, akiket kasztráltak, alávetettként szolgáltak körülöttük.

Már az ApCsel 19-ből is kiderül, hogy az istennő tisztelete milyen mértékben szötte át és befolyásolta Efezus társadalmi, gazdasági és politikai életét.ⁱⁱ Az itt leírt zavargás, amelyet a Diana kultuszról busás jövedelmet szedő ötvösök szerveztek, jól mutatja ezt. De más

Egy nehéz igeszakasz 2. | 1Timóteus 2,8-15.

forrásokból megtudhatjuk azt is, hogy az istennő temploma amellelt, hogy a vallási szertartások helyszíne volt, az ókori világ egyik legnagyobb bankja is volt. Valamint elismert menedékhelyként is szolgált és adott védelmet a kor megtévelyedettjei számára. Mindez együtt a kultuszban szolgáló papnők társadalmi, gazdasági és politikai befolyását növelte.ⁱⁱⁱ Ezt erősíti az is, hogy az Efezusban található Prytaneion, amely a közigazgatás egyik fontos épülete volt, talán a mai önkormányzatnak feleltethető meg, amelynek élén a prytanis (polgármester) állott, aki jelentős befolyással bírt a város pénzügyi- és kulturális életére, többször a papnők közül került megválasztásra.^{iv}

Ebből kiindulva nem nehéz elképzelni, hogy ezek a nők, akik ilyen spirituális, gazdasági, politikai és kulturális hatalommal bírtak az ókori Efezusban, milyen könnyen visszaélhettek ezzel a hatalmukkal, rossz példát mutatva a kor lányai és asszonyai számára. Egy olyan női függetlenséget megtestesítve, amelyben a férfiaknak csupán alárendelt és másodlagos szerep jutott.

2. Lázadás a teremtési rend ellen

Nagyon valószínű, hogy az efezusi gyülekezetben megjelenő nők közül lehettek olyanok, akik megtérésük ellenére férjeiket lenézték, lekezelték, maguknak követelték mind a házasságban, mind a gyülekezetben a vezető szerepet, tanulatlanul és felhatalmazás nélkül akartak tanítani nélkülözve minden alázatot. Őket figyelmezteti így Pál az előbb leírtak miatt így: **„Az asszony csendben tanuljon, teljes alázatossággal. A tanítást azonban az asszonynak nem engedem meg, sem azt, hogy a férfin uralkodjék, hanem legyen csendben.”**

És ha apostoli tekintélye nem lenne elég, hivatkozik a teremtés rendjének bibliai kijelentésére, amikor ezt írja: **„Mert Ádám teremtett először, Éva csak azután, és nem Ádámot vezette tévútra a kísértő, hanem az asszonyt, és ő esett bűnbe.”** Az előbb elmondottak összefüggésében világos, hogy Pál jól látta, és a Biblia kijelentésére támaszkodva ezt képviselte és tanította, hogy az efezusi Diana kultusz, és annak női képviselői és az őket követő férfiak, Isten eredeti teremtési rendje ellen lázadtak, azt tagadták, azt utasították el.

3. Mit is akar Pál az efezusi asszonyoknak tanítani?

„Mert Ádám teremtett először, Éva csak azután...”. Arra most nincsen lehetőségünk, hogy részletesen tárgyaljuk ennek a mondatnak a mélységét, így röviden csak annyit, hogy Isten nekünk férfiaknak vezető szerepet szánt a teremtésben, és ezt az elsőséget a megváltás sem írta felül. Ez a vezető szerep azonban nem azt jelenti, amit évszázadokon át, vagy napjainkban is sok férfi gondol és gyakorol: a nő hallgasson és némán tűrje a férfi zsarnokoskodását.

A teremtési rendből fakadó vezető szerepünk sokkal inkább jelenti a belső jellemerőt, a szilárdságot, a megbízhatóságot, a támaszt, a védelmet, a mély elköteleződés képességét, a megingathatatlanságot, amely egyike sem zárja ki a gyengéd szeretetre, az irgalmasságra, az együttérzésre és az érzékenységre való képességet. Ez a bibliai „macsó” képe, és nem az az igazi férfi, aki megbízhatatlan, döntésre- és elköteleződésre képtelen, trágár, bunkó és tanulatlan, udvariatlan, hajlíthatatlan, rendetlen, trágár és cigaretta lóg a szájából.

Mi férfiak a történelemben visszaéltünk a teremtési rendből fakadó szerepünkkel. Uralkodtunk, kegyetlenkedtünk, megaláztuk a nőket. De ez a mi bűnünk és ez a bűnünk nem ad okot a teremtési rend elvetésére! Mert a Biblia a nőknek nem szán alárendelt rabszolga

Egy nehéz igeszakasz 2. | 1Timóteus 2,8-15.

szerepet sem a közéletben, sem a munkában, sem házasságban. De azt elvárja, hogy fogadják és ismerjék el a férfiak teremtésből fakadó vezető szerepét, és ne akarjanak férfibbakk lenni a férfiaknál. Ne akarják felborítani, feje tetejére állítani azt a rendet, amit Isten talált ki és ajándékozott az embernek. Nem véletlenül!

Pál is erre hivatkozik, amikor ezt mondja: „... és nem Ádámot vezette tévútra a kísértő, hanem az asszonyt, és ő esett bűnbe.” Mintha csak ezt mondaná: „Nézzétek mi történik, amikor felcserélődnek a nemi szerepek, és megborul az isteni rend! Nézzétek mi a következménye annak, ha a férfi lemond vezető szerepéről. Ez történt a bűnesetben: a nő átvette a kezdeményezést, és a férfi ment utána, ahelyett, hogy kiállt volna Isten igazsága mellett!”

Az apostol tehát nem ítéli el Évát, és nem azt az évszázados keresztény tanítást támasztja alá, hogy a nők hiszékenyebbek, rászedhetőbbek és kísérhetőbbek lennének a férfiaknál. Nem azt akarja sugallni, hogy a nők vitték bűnbe az emberiséget. Inkább azt tanítja, hogy mind a férfiaknak, mind a nőknek meg van a maguk kísértése! A férfiak hajlamosak kényelemből lemondani vezető szerepükről, a nők pedig abban kísérhetőbbek, hogy átvegyék ezt a vezető szerepet, és alázat nélkül uralkodni kezdjenek a férfiakon.

Efezusban a Diana kultusz elhitette a nőkkel, hogy kiválóbbak a férfiaknál, és ezért nem kell elfogadniuk a férfiak vezetését, hanem szabadon lenézhetik, megvethetik őket, beszélhetnek nekik, uralkodhatnak felettük. Pál ezzel megy szembe, amikor az Efezusban élő keresztény lányokat és asszonyokat csendre és engedelmességre inti. Annak a teremtési rendnek az elfogadására, amelyet Isten kijelentett az ő igéjében.

4. Mi az, ami a mai szakaszból ránk vonatkozik?

Szóval, akkor taníthatnak vagy nem taníthatnak a nők? Betölthetnek-e lelkipásztori tisztséget az egyházban vagy sem? Én úgy látom, hogy mindkettőre válaszolhatunk igennel, ha az egyházban szolgáló nők elfogadják Isten teremtési rendjéből fakadó helyüket, amely kifejeződése kultúránkként eltérő lehet. A mi civilizációnkban például ez mondjuk egy férfi elnöklete alatt vállalt vezető szerepet jelenthet.

Ez nem azt jelenti, hogy a nő „fogja be a száját és hajtsa végre a parancsot!”, hanem együtt gondolkodást, együtt munkálkodást, együtt meghozott döntéseket jelent, amelyben mind a férfi, mind a nő ugyanolyan értékkel bír, de férfi, mint bölcs, szeretetteljes és figyelmes vezető élen jár a feladatok elvégzésében. A nő pedig alázatosan elfogadja azt, hogy Isten segítőtársaként, és nem „Barbie babaként” rendelte őt a férfi mellé.

Ma már a nők, Pál korával ellentétben, önálló egzisztenciájuk révén sem kell, hogy alárendelt szerepet játszanak a társadalomban. Hála Istennek nincsenek kiszolgáltatva nekünk férfiaknak. És ez a jól van így! Miért ne szolgálhatnának velünk férfikkal együtt presbiterként és lelkipásztorként azzal a megkötéssel, hogy elfogadják Isten teremtési rendben nekik szánt helyüket. S amint mondtam, ez a hely, nem asszisztálást és nem Barbie-mentalitást vár a nőktől!

Másrészt attól mert valaki férfi, még nem válik alkalmassá sem a lelkeszi, sem a presbiteri szolgálatra; és mert nő valaki, nem lesz automatikusan alkalmatlan a tanításra és a vezetésre. (A feleségemet például irigylésre méltóan jó igehirdetőnek tartom, aki nagyon sokban inspirál a szolgálatomban.) De tudom, ezek nem bibliai érvek.

5. Bibliai érveim

Pál környezetében voltak nők, akik szolgáltak és tanítottak anélkül, hogy az apostol tiltotta volna számukra a tanítást. Egyikük volt például Priscilla, akit mindig férjével Akvilával együtt említ Pál. Az ApCsel 18-ban ők együtt tanítják az ifjú Apollósten útjára.^v De Pál a Rómába írt levelében is megemlékezik róluk: „Köszöntsétek Priskát és Akvilát, akik munkatársaim Krisztus Jézusban!”^{vi} És van olyan írásmagyarázó, aki szerint nem véletlen a köszöntés sorrendje sem.

Az apostol idejében is voltak próféta nők, akiknek profétai szolgálatát elfogadták a férfiak is, és nem tartották eretnekségnek és ezért elvetendőnek.^{vii}

De érdemes elgondolkodnunk azon is, hogy az 1Korinthus 12-ben a tanítás is fel van sorolva a kegyelmi ajándékok között is, amelyek Isten egyházának építésére adtak^{viii}. Ezen a helyen pedig nem mondja azt Pál apostol, hogy ezek a kegyelmi ajándékok csak és kizárólag csak férfiaknak adatnak a nőknek pedig nem. A kegyelmi ajándékokat, amelyek a Szentlélek megnyilvánulásai a hívő ember életében, közöttük a tanítás ajándékát is, nem arra nézve kapjuk, hogy férfiak vagy nők vagyunk-e. Nem a nemi hovatartozásunk ezeknek a feltétele, ha az, hogy Szentlélek uralma alatt éljük-e az életünket.

6. Még egy kis türelmet!

Van egy furcsa, oda nem illő befejezése a 1Timóteus második fejezetének, amely így szól: „Mégis megtartatik a gyermekszüléskor, ha megmarad józanul a hitben, a szeretetben és a szent életben.” Ha nem ismerjük a levél kulturális hatterét, akkor nem érthetjük meg Pál apostol záró szavait sem!

„Mégis megtartatik a gyermekszüléskor...” Sokféleképpen csúrték-csavarták ezt mondatot, mintha Isten abszolút védelmét jelentené ez a várandósság és szülés időszakában. De sajnos tudjuk, számos hívő nő is életét vesztette a szülőágyon. Mások azt tanították, hogy a nők anyaságuk révén jutnak üdvösségre. Ha így van, akkor mi van azokkal a nőekkel, akiknek nem lehetett gyermekünk? De van egy harmadik magyarázat!

Ez a gondolat is csak a Diana kultusz felől érthető meg. Az Efezusban élő nők, ahogyan azt már mondtam, az istennőtől remélték megtartatásukat a várandósság és szülés időszakában, és hozzá imádkoztak a gyermeknevelés kérdésében. A benne hívők azt vallották, hogy Diana megtarthat és elveszíthet bárkit, aki megtagadja őt.

Ezzel a nézettel megy szembe Pál, amikor azt írja, hogy az istennőnek nincsen ilyen hatalma. Az apostol szavait ugyanis fordíthatjuk így is: „Mégis megtartatik (üdvözül) a Gyermek születése által, ha megmarad (mellette) józanul a hitben, a szeretetben és a szent életben.” És ez a Gyermek nem más, mint Jézus Krisztus!

Pál üzenete tehát az Efezusban élő nőknek szólt, és szavai arra utaltak, hogy nem Diana tartja meg őket, hanem Krisztus! Nem kell tehát attól félniük, hogyha hátat fordítanak az istennőnek, és Jézusra bízzák sorsukat, akkor ki tesz magukat az istennő haragjának. Diana csak egy szobor, aminek semmi hatalma sincsen abban, hogy megtartsa vagy elveszítsen bárkit is.

Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus, aki váltságul adta önmagát mindenkiért...”^{ix} ÁMEN!

Egy nehéz igeszakasz 2. | 1Timóteus 2,8-15.

ⁱ (1) <https://www.worthychristianforums.com/topic/21146-cult-of-diana-in-ephesus-women-in-ministry/>, (2) <https://katarmas.com/blog/2018/8/2/1-timothy-2-why-does-paul-tell-women-to-shut-it>, (3) <https://margmowczko.com/the-prominence-of-women-in-the-cultic-life-of-ephesus/>

ⁱⁱ ApCsel 19,23-40

ⁱⁱⁱ [Oster 1990: 1728](#)

^{iv} Marg Mowoczko: The prominence of women in the cults of Ephesus

^v ApCsel 18,24-26

^{vi} Róma 16,3

^{vii} 1Korinthus 11,5 vö. ApCsel 2,17; 21,9

^{viii} L. 1Korinthus 12,28

^{ix} 1Timóteus 2,5-6a